

Gyermekkorom karácsonya

WLADIMIR
LINDENBERG

Született 1902-ben, oroszországi német író. 1918-ban emigrált Oroszországból. Részlet az oroszországi gyermekéveit felelevenítő *Eine Kindheit im alten Russland* című önéletrajzi művéből.

Karácsony ideje csupa izgalom volt — a szó legigazibb értelmében. Már sokkal korábban megkezdődött, mint maga az ünnep. Njanja minduntalan délutáni istentiszteletre vitte a gyerekeket a Staroje Girejewó-i templomba. Besötétedett közben s nagyon hideg volt. Gyalog tették meg s hallgatagon a hosszú utat. Az égbolt csillagai odafönt hatalmasak voltak és fényesek. A hó csillogott, csikorgott a puha, meleg nemezcsizma alatt. Orruk hegye is jéghideg volt, szempillájukra dér telepedett. Orruk lyukában a szőr szintén megderesedett, fájt belélegezni a fagyos levegőt.

Mindehhez a templomban ejtőznivalóan jó meleg volt, a tömördelek gyertya bevilágította a lelket, baj, bánat lehántódott az emberről. Imádkoztak és fogadkoztak, ezután jók lesznek és szívesek egymáshoz.

Odahaza nagy volt a forgatag, minden emeleten élet. Alekszandrnak naponta be kellett fognia, hol Karluschát, hol Jadwigát a városba kucséroznia. Mindig megpakolva tértek haza, kicsi csomag, nagy csomag a kezük ügyében. Rendre gondban voltak, most már mindent megvásároltak-e, s nem felejtkeztek-e meg senkiről. A holmit szanaszét dugdosták, szekrénybe, padlásra, a lakatlan vendégszobákba s a lépcső alá épített szekrényekbe.

Njanja, Frossja meg a lányok a konyhában sürgölődtek. Borsospite, spekulácius finom illata terjengett. Előszedték a régi fa- és fémmformákat; mézes, ánizsos, gyömbéres vagy borsos — valahány süteménykének saját formája volt. Csillag-, angyal, virág-, emberke-, asszonykaformájú finomságok kerültek ki a kemencéből. Színes cukormázzal, tarka golyócskával vonták be mindet, vagy csokoládéval. A biliárdasztal a biliárdszobában épp akkora volt, hogy mindez a pompa elférjen rajta. A délutáni teához kóstolóknak már akár tálaltak is belőle. Bobik és Wera addigra különös mód jóllakottnak mutatkozott, ők csak keveset ettek. Ez azért volt, mivel tudták, hova rejtették a biliárdszoba kulcsát, s nem állták meg, időnként beosontak, hogy mind e finomságból dézs-máljanak.

Nekik ajándékot is muszáj volt gyártaniuk, a szülőknek meg a rokonságnak, lombfűrészszel piros gombát, Jézuskát, angyalkát, máskor fonott kiskaskát, hímzett takarócskát. A felnőttek mindet-

től el voltak ragadtatva, néhány percig mindenki büszke volt; aztán a nagy fáradtsággal készült holmi papírkosárba, szemétre került, vagy a gyújtósnak való nagy réztartóba. Ilyenkor ki-ki fájdalmasan rádöbent, mennyire parány az értéke mindennek a felnőttek szemében.

Mami sokat volt házon kívül, Bobiknak és Werának maradt elegendő ideje afféle fölfedező utakra. Ők ketten cinkosok voltak, ritkán is civódtak. Az eldugott holmira ráakadni gyönyörűség volt, tudni, hova rejtették ezt vagy azt. A csomagok sarkába előbb ollóval majd ujjal alig észrevehető lyukat furkáltak s kitapintották, milyen az az ajándéknak való. Idővel az ajándék kitapintásában, azonosításában elég nagy tapasztalatra tettek szert.

Szenteste előtti reggel hatalmas fenyőfát cipeltek be, s ott állították föl a szalonban. Megkezdődött az év legnagyobb izgalommal teli napja. Lárma, civakodás, türelmetlenség, zakatolás, azt kellett végül hinnünk, ez az egész fehér ház lakóival együtt a levegőbe röpül. Mindenki ágált mindenki ellen. Értelmes választ senkitől nem lehetett kapni, akárki volt, a másik ellen szaporította a szót.

Leghangosabb Karluscha volt. Valójában lélegzetvétel nélkül rikkácsolt. Hol a fogó hiányzott, hol a kalapács vagy a fúró nem volt meg. Aztán magasodott a fenyőfa egyenesen, ferdén, ágai nem állottak szimmetrikusan; mindennek oka a fenyőfaárus. Később a szépséges üveggömbök pattantak halk csörrenéssel kétfelé. Kiabált mami, Alekszandr, Njanja, egyszerre is, külön-külön is. Félbehagyták tennivalójukat, egy-egy tárgyat ijedtükben a padlóra ejtettek, rohantak ide-oda. Aztán mégse épp az rohant, akinek Karluscha keze alá kellett volna járnia. A földszintről égettszag áradt. Persze kifutott a tej. Frossja mondta a magáét; amit épp oda kellett volna nyújtania Karluschának, hirtelen földre hajította, s rohant vissza a konyhába.

Mami egyfolytában keresett valamit. Járt az ajándékok nyomában, rég elfelejtette, hova is dugta őket, pörgött erre-arra, akár a kerge tyúk, kisebb-nagyobb sifonérok fiókjait húzgálta, olyan aprócska fiókot is, amelyben igazán nem lehetett semmi elrejtve. Közben arról is megfeledkezett, valójában mi után nyomoz, már csak céltalan kutakodással telt az idő. A házban furfangos manó élhetett, aki napra nap eltüntetett valamit. Szenteste már úgy tetszett, manók egész hada gonoszkodik s varázsol ki egyszerűen mindent az ember kezéből. Karluscha a fogót kereste, egészen mostanáig keze ügyében volt. Njanja s Arischa szitkozódva együtt kereste vele. Végül másik fogót kerítettek; mihelyt találtak, Karluscha a zsebébe nyúlt, hogy cigarettát vegyen elő. A cigarettaárca sehol. De helyette ott volt a fogó.

A gyerekek közben a szobájukban üldögéltek, s mindent hallottak. Egyrészt örültek, hogy beterezték ide őket, s így Karluscha kifakadásait elkerülik. Másrészt azonban hallatlanul fölizgatta

őket, hogy épp e béke- s örömnünnepen ilyen rosszkedvűek az emberek. Az ajándékvárás boldogságába örökké rémület vegyült. El sem tudták képzelni, hogy néhány óra múlva valóban bevonul a sokat megénekelte béke ebbe a házba; hiszen ők örülni szerettek volna ezen a napon, a Jézus születése napján.

Végül valamelyes nyugalom érződött. Jele, hogy a fa végre teljes díszében ott áll. Tálaltak az ebédlőben, áthallatszott a porcelán s a poharak derűs csengése.

Aztán a szülők hálósobájából újabb összeszólalkozás hangjai. Karluscha elveszítette inggallérja gombját, vidáman begurult a nagy tükrös szekrény alá. Persze utolsó inggallérgombja volt, Jadwiga elmulasztotta, hogy vásárláskor pótolja. Nagy szitkozódás, istenemlegetése, csak úgy záporozott a szemrehányó szó. Aztán csak találtak kiutat — Alekszandrét szólították be söprűnyéllel. Kotorászott egy ideig a szekrény alatt, s mit tesz Isten, három inggallérgomb is előkerült, megoldódott minden.

Egy időre valóban csönd lett, már-már kísérteties csönd, szinte vihar előtti. Csitultak a hevült kedélyek. Csak Mami sóhajtott nagy zavarában, nem értette, hiszen ő sokkal több ajándékot begyűjtött annál, mint amennyi most előkerült.

Megcsöndült a kisharang. Valamennyi ajtó kitérült, mindenki egyszerre bújt elő s lépdelt ünnepélyesen a szalon felé. A hatalmas és szépséges fenyőfa ott úszott viaszgyertyái fényében, tele volt aggatva színes gömbbel, piros almával, aranyba vont dióval, birsalmasajttal, marcipánnal. Álltak körülötte örömtől repeső szívvel. Elénekeltek a régi karácsonyi dalokat, ölelgették egymást s nagyon boldog ünnepet kívántak. Bobik újra meg újra elcsodálkozott, hogy a felnőttek, akik imént még szidták egymást, egyszerűen olyan kedvesek és barátságosak. Jadwiga, Karluscha mindenkint sorra invitált az ajándékasztalhoz. Előbb Njanja, aztán Alekszandr lépett oda, azután Frossja meg Arischa, a kertész, a szobalány. Utolsónak maradt a mademoiselle meg a gyerekek.

Nagy volt az elragadtatás, a titokban kitapintott ajándékokat most már áradó fényben is meg lehetett csodálni. Ki-ki örvendezett, egyik csöndben, másik vérmérséklete szerint zajosan, köszöngötték egymásnak a tömérdek szépet. Jónéhány ajándék azonban, amit a cselédségnek s a gyerekeknek szántak, egyszerűen hiányzott. Csak Bobik és Wera tudta, hol van. Egymásra néztek s döntöttek. Odaléptek Jadwigához, halkán a fülébe súgtak:

— Mami, hiszen még nem csomagoltál ki mindent. A lépcső alatti szekrényben meg a padláson még van becsomagolt ajándék.

Mami nyugtalan lett, zavarba jött. Nem örült, hogy Karluscha feledékenységen kapja. A gyerekek följánlották, hogy máris szaladnak a holmiért. Szokatlanul készségesek voltak, cipelték le a csomagokat, kibontották őket, más észre ne vegye a föltépett sarkokat. Örült mindenki, hogy megkapja, ami ajándék még jár neki. Bobik és Wera fontoskodott, hiszen ártatlan szóval szólva ők fe-

dezték föl, hogy még mennyi minden hiányzik. Mami nem szólt, ugyan átlátott ezen a játékon, de hát ő meg így menekült meg.

Az igazi Ünnepeste akkor kezdődött, amikor valójában már véget ért. Az ajándékosztás, a méltó vacsora hangos volt, még mindannyiukban hullámozott az izgalom.

De azután, amikor a házbeliek ajándékkal megrakodva szobájukba visszahúzódtak, megnyugtató csönd lett. Njanja ráadta Bobikra és Werára a kisbundát, s kézenfogva kivitte őket a sötét parkba. Az udvaron megállt velük, minden égtáj iránt mélyen meghajolt, előbb magára vetett keresztet, majd az égre, a négy szélirányra s a földre. Hallgatagon végighaladtak a parkon s a gyümölcsöskerten. Megálltak egy-egy fa előtt, Njanja áldást mondott, megköszönte a virágzást, a termést, a jó húset adó árnyat. Végigjárták az istállókat, odamentek a kutyák járója elé. A kutyák aludtak, csak egyike-másika riadt föl; megismerték Njanját meg a gyerekeket, nem ugattak, némelyik a farkát csóválta. A tehenek kérődztek, a lovak almon heverve szundítottak. Njanja minden állatnak azt kívánta, legyen része a Megváltó születésében. Majd végképp hallgatagon visszamentek a házba. A gyerekek, fölfogva ennek az éjszakának csodáját, semmit sem kérdeztek. Olyan volt, akár a mesében.

Kalász Márton fordítása